

KÜLKÉPVISELETEK, KÜLSZOLGÁLAT

2015 novemberéig a diplomáciai kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezményhez 190, a konzuli kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezményhez pedig 177 ország csatlakozott.

Jelenleg 109 magyar külképviselet működött. A diplomáciai és konzuli hálózat megoszlása: Európa: 56, Amerika: 10, Ázsia: 33, Afrika: 8, Ausztrália: 2.

Magyarország nemzetközi szervezetek mellett működő állandó képviseletei:

- Magyarország állandó képviselete az EBESZ, az ENSZ és más bécsi nemzetközi szervezetek mellett (Bécs)
- Állandó Képviselet az EU mellett (Brüsszel)
- Állandó NATO képviselet (Brüsszel)
- az Európa Tanács melletti állandó képviselet (Strasbourg)
- OECD-UNESCO képviselet (Párizs)
- Állandó ENSZ és WTO képviselet (Genf)
- ENSZ képviselet (New York)

2014-ben 23 külföldi magyar intézet működött, 21 országban.

Magyarország 2014-ben 50 milliárd forintot fordított a külképviseletekre, mely kiadás 46,4 százaléka személyi juttatás volt. A külképviseleteken dolgozók létszáma 1254 fő volt (2015. évi CLXXII törvény).

2014 júniusa óta a KKM-hez került át az egységes külgazdasági szakdiplomata hálózat (89 fő).

A Kormány [T/9784](#) számon benyújtott törvényjavaslatának célja a külképviseletekkel és a tartós külszolgálatl foglalkozó joganyag egységesítése és törvényi szintre emelése.

A Bécsi Egyezmények története

A Bécsi Egyezmények (1961, 1963) előtt a diplomáciai és konzuli kapcsolatokat a két- és többoldalú megállapodások, az államok belső jogszabályai, az 1815. évi Bécsi Szabályok, valamint az ez utóbbit megerősítő 1818. évi Aacheni jegyzőkönyv szabályozta. Az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottsága 1949-es első ülésén napirendre tűzte a diplomáciai kapcsolatok szabályainak kodifikálását, mely szándékot a Közgyűlés 1952-es ülésén megerősített. A. E. F. Sandströmöt (a bizottság svéd tagját) bízták meg az ezzel kapcsolatos jelentés elkészítésével. Az egyezménytervezet 1958-ra készült el. 1961. április 18-án a konferencián résztvevő országok elfogadták a **diplomáciai kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezményt** ([60 aláíró ország](#)). Magyarországon az [1965. évi 22. törvényerejű rendelettel](#) hirdették ki.

A konzuli kapcsolatok nemzetközi szabályozását az ENSZ Főtitkára, Trygve Halvdan Lie (norvég, főtitkár 1946-52 között) 1949-ben javasolta a Közgyűlésnek. Az egyezménytervezet kidolgozását az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottsága 1955-ben kezdte meg és 1961-re készítette el. A **konzuli kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezményt** 1963. április 24-én, [48 állam aláírásával](#) fogadták el. Magyarországon az [1987. évi 13. törvényerejű rendelettel](#) hirdették ki.

FOGALMAK

Külképviselet: (állomáshely; [172/2012. \(VII. 26.\) Korm. rendelet](#)) a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) külföldön működő, önálló szervezeti egységei. Magában foglalja:

- Magyarország diplomáciai és konzuli képviseleteit;
- az előbbieket alá rendelt, illetve (nemzetközi szerződés vagy megállapodás alapján) harmadik államban működő kereskedelmi képviseletet, hivatalt és irodát;
- a nemzetközi szervezet mellett működő állandó képviseletet;
- a külföldi magyar intézeteket.

A külképviseletek nem önálló jogi személyek.

Tagjai:

- a külképviselet vezetője: rendkívüli és meghatalmazott nagykövet; rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter; főkonzul; állandó ügyvivő; kereskedelmi képviselet-vezető, hivatalvezető, irodavezető, külföldi magyar intézet igazgatója;
- a diplomáciai, illetve a hivatásos konzuli személyzet tagjai;

- szakdiplomáciai személyzet tagjai;
- igazgatási-műszaki személyzet tagjai, konzuli alkalmazottak;
- kisegítő személyzet tagjai;
- helyi alkalmazottak (nem tartoznak a kirendelték körébe).

Tartós külszolgálat: tervezett időtartamát tekintve (megszakítás nélkül) 3 hónapot meghaladó, küldőviselőten teljesített közszolgálat.

Nemzetközi szervezetek mellett működő állandó képviselő: feladata, hogy a küldő államot képviselje a nemzetközi szervezetben, részt vegyen az ottani munkában és tájékoztassa a küldő államot. Vezetője diplomata beosztású személy, aki külön felhatalmazás nélkül tárgyalhat, a szerződéskötéshez viszont már felhatalmazás szükséges.

Külföldi magyar intézetek: (14/2010. (XII. 23.) KIM rendelet) felügyeletüket, szakmai irányításukat és munkájuk támogatását a Balassi Intézet látja el. Feladatuk többek között a magyar kulturális örökség nemzetközi megismertetése; hazánk és a fogadó ország közötti kulturális, oktatási és diplomáciai kapcsolatok ápolása és fejlesztése. Típusai:

- nemzetpolitikai, kultúrdiplomáciai, tudományos és oktatási célokat szolgáló intézet;
- Collegium Hungaricum.

A DIPLOMÁCIAI KAPCSOLATOKRÓL SZÓLÓ BÉCSI EGYZEMÉNY

A diplomáciai kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezmény (BDE) az államok közötti diplomáciai kapcsolatok minimumának tekinthető, e kapcsolatban meghatározó jelentőséggel bír a **viszonosság**. Az egyezmény preambulumban kitér arra, hogy az egyezményben nem szabályozott kérdésekben a nemzetközi szokásjog szabályai az irányadók. A legjelentősebb szokásjogi szabályok közé tartozik a végszükség és szükséghelyzet esetén a diplomáciai képviselők sérelmére elkövetett intézkedések vagy a diplomáciai személyzetnek a viszonosság alapján adható áfa-mentesség (annak visszaigényelhetősége). Az egyez-

mény az állandó diplomáciai kapcsolatok és képviselők létesítésének feltételeit azonos módon határozza meg, azonban ez nem jelenti a két intézmény egyidejű érvényesülését. (Hargitai, 2008) A diplomáciai kapcsolatok felvételét követően a küldő állam nem feltétlenül létesít állandó képviselőt a fogadó országban. Állandó képviselő hiányában a diplomáciai kapcsolatok fenntartása történhet többes akkreditációval vagy több állam által fenntartott küldőviselővel. A **többes akkreditáció** esetei:

- egy személyt egyidejűleg több országba is akkreditál a küldő állam;
- egy személyt egyszerre több állam küld egy országba;
- egy ország egy személyt egy országba akkreditál, de több pozícióra.

A diplomáciai képviselő vezetőjének kinevezését a fogadó államnak jóvá kell hagynia (**agrément**), elutasítás esetén a fogadó államnak nem kötelessége megindokolnia döntését. A **diplomáciai személyzet létszámát** elviekben a küldő állam anyagi lehetőségeihez mérten alakítja ki, azonban a gyakorlatban ez a küldő és a fogadó ország közötti konszenzuson alapul (Hargitai, 2008).

A BDE a diplomáciai képviselőt öt fő feladattal azonosítja:

- a küldő állam képviselője;
- a küldő állam, valamint a küldő állam polgárainak érdekvédelme;
- tárgyalás a fogadó állam kormányával;
- minden megengedett módon a fogadó államban lévő viszonyokról és fejleményekről való tájékozódás, és a küldő állam tájékoztatása;
- a két állam közötti baráti kapcsolat előmozdítása; gazdasági, kulturális és tudományos kapcsolatának fejlesztése.

A **diplomáciai minőség megszűnhet** államban rejlő ok: állam megszűnése, diplomáciai kapcsolatok megszakadása; valamint személyben rejlő ok miatt is: lemondás, megbízatás lejárat, végleges visszahívás, persona non grata, halál. A fogadó állam bármikor értesítheti a küldő államot arról, ha a képviselő

let vezetője vagy a diplomáciai személyzet bármely tagja **persona non grata** (nem kívánatos személy), és ezt nem kell megindokolnia. Ekkor a küldő állam az illető személyt visszahívja vagy megszünteti a képviselőnél betöltött tisztségét. Ha ezt a lépést a küldő állam megtagadja, vagy elmulasztja, akkor a fogadó állam megtagadhatja az illető személy képviselő tagjaként való elismerését.

Az egyezmény nem tér ki a diplomáciai kapcsolatok megszűnésének és felfüggesztésének eseteire. Általában a **kapcsolatok megszakítása** (Hargitai, 2008) a küldő állam egyoldalú akaratnyilatkozatával történik, melyet a fogadó ország hasonló nyilatkozata követi. A diplomáciai kapcsolatok megszakítása azonban nem jelenti azt, hogy az államközi kapcsolatok más formái is megszakadnak (pl.: a konzuli képviselő továbbra is megmaradhat).

A KONZULI KAPCSOLATOKRÓL SZÓLÓ BÉCSI EGYEZMÉNY

A konzuli kapcsolatokról szóló Bécsi Egyezményben (BKE) megfogalmazott feladatok a diplomáciai kapcsolatok jogába is integrálódtak, mivel azokat a diplomáciai képviselők is végezhetik. Az egyezmény alapján, míg a diplomáciai kapcsolatok felvétele magában foglalja a konzuli kapcsolatok felvételét is, addig a diplomáciai kapcsolatok megszakadása nem vonja maga után szükségszerűen a konzuli kapcsolatok megszakadását.

A BKE a **konzuli képviselő vezetőit** négy osztályba sorolja: főkonzulok, konzulok, al-konzulok, valamint konzuli ügynökök. A képviselő vezetőjének kinevezését ebben az esetben is jóvá kell hagynia a fogadó államnak (**exequatur**). Ideiglenesen elfogadható a képviselővezető hivatalba lépése az exequatur kiadása előtt is. Annak megtagadását a fogadó államnak nem kell megindokolnia. A többes akkreditáció több állam általi kinevezés ebben az esetben is lehetséges.

A **képviselő létszámát** tekintve az egyezmény megadja a fogadó államnak azt a lehetőséget, hogy a küldő államtól a létszám észszerű és természetes keretek között tartását kérje.

A **persona non grata** intézménye a konzuli tisztviselők esetén is létezik, azonban a küldő állam megfelelő lépésének hiányában, a fogadó államnak lehetősége van az exequatur visszavonására is.

A konzuli képviselők érdekvédelmi és közigazgatási feladatokat látnak el, ezeket az egyezmény 13 pontban részletezi. (5. cikk) Ha a küldő államnak nincs saját vagy harmadik ország által ellátott diplomáciai képviselő, akkor a konzuli képviselő (a fogadó állam beleegyezésével) megbízható diplomáciai feladatok ellátásával.

Az egyezmény lehetőséget ad arra, hogy a konzuli képviselőket **tiszteletbeli konzuli tisztviselők** lássák el, azonban őket nem illeti meg az összes BKE-ben foglalt kiváltság és mentesség.

KIVÁLTSÁGOK ÉS MENTESSÉGEK

Mindkét típusú **képviselőt** megilleti a lobogó- és címerhasználat; a képviselők helyiségei, irattárai és okmányai sérthetetlenek. A helyiségek adó- és illetékmentesek, kivéve a tényleges szolgáltatások díját. Valamennyi hivatalos ügyben megilleti a képviselőt a szabad mozgás és a szabad érintkezés joga.

A konzuli és diplomáciai képviselők esetén a **személyzetre vonatkozó kiváltságokban** nincs vagy nem lényeges a különbség a következő esetekben (Hargitai, 2008): lemondás a kiváltságokról és mentességekről, társadalombiztosítási mentesség, adómentesség, vám- és vámvizsgálat alóli mentesség, öröklés családtag után, mentesség a személyes szolgáltatások alól, a kiváltságok kezdete és vége, harmadik államok kötelezettségei, a fogadó állam törvényeinek tiszteletben tartása, jövedelmező magánfoglalkozás. **Különbség** van azonban a következő kiváltságokat tekintve: tisztviselők védelme és személyes sérthetlensége (a diplomáciai képviselő abszolút sérthetetlen), személyes sérthetlenség (a konzuli tisztviselő súlyos bűncselekmény esetén nem mentes a büntetőeljárás alól), értesítés letartóztatásról (BDE: alkalmazása kizárt), polgári joghatóság alóli mentesség, tanúzási

kötelezettség (a diplomáciai képviselő nem köteles tanúvallomást tenni).

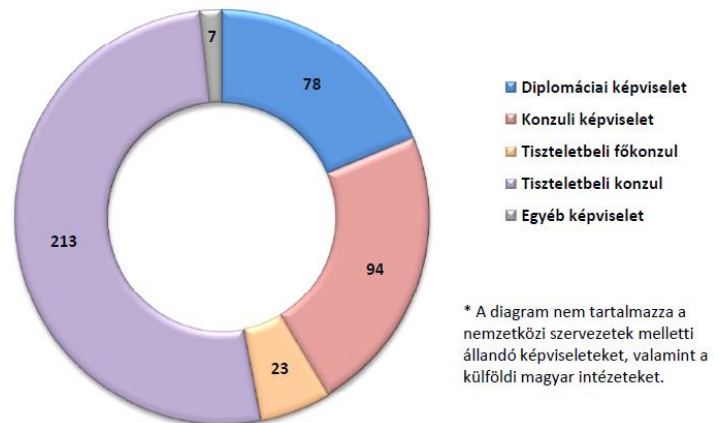
Ha a konzuli képviselő diplomáciai feladatokat lát el, akkor **ebben a minőségében** joga van ugyanazokra a kiváltságokra és mentességekre, mint a diplomáciai képviselőknek, viszont konzuli működése során ezek a jogok már nem illetik meg.

MAGYAR SZABÁLYOZÁS

A tartós külszolgálatról és az ideiglenes külföldi kiküldetéséről szóló [172/2012. \(VII. 26.\) Korm. rendelet](#) tartalmazza a rangadományozás rendjét, a külszolgálat idejét, valamint a külszolgálatot teljesítők javadalmazására vonatkozó szabályokat. A küldépviseleteken diplomáciai vagy hivatásos konzuli feladatokat ellátó kormánytisztviselőknek a külpolitikáért felelős miniszter diplomáciai vagy konzuli rangot adományoz. Az Állandó Képviselő (EU) esetén a diplomáciai rangot az európai ügyekért felelős miniszter adományozza. A **külszolgálat időtartama** legfeljebb 5 év, melyet a kihelyező vezető egy évvel meghosszabbíthat. A külszolgálatot teljesítők **havi ellátmánya** az adott állomáshelyre érvényes alapellátmány ([3/2012. \(IX. 4.\) KüM rendelet](#),

az Állandó Képviselő esetén a [2/2015. \(I. 14.\) MvM rendelet](#) tartalmazza) és a rang/beosztás szerinti szorzó ([172/2012. \(VII. 26.\) Korm rendelet](#) 1. melléklet) szorzata. A kihelyezett **ellátmánypótlékra** jogosult a vele egy háztartásban, életvitelszerűen a külszolgálat helyén tartózkodó házastársa vagy élettársa, és (saját, nevelt vagy örökbefogadott) gyermeke után. A [2/2012. \(II. 16.\) KüM utasítás](#) szabályozza a készenlét és ügyeleti díj mértékét, a szabadság és a beszámolási napok rendjét, valamint a különböző című költségterítések szabályait.

Küldépviseletek megoszlása*

Forrás: Infoszolg/[Külgazdasági és Külügyminisztérium](#)

Források:

- [1965. évi 22. törvényerejű rendelet](#) a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről
- [1987. évi 13. törvényerejű rendelet](#) a konzuli kapcsolatokról Bécsben, 1963. április 24-én elfogadott egyezmény kihirdetéséről
- [172/2012. \(VII. 26.\) Korm. rendelet](#) a tartós külszolgálatról és az ideiglenes külföldi kiküldetéséről
- [2/2012. \(II. 16.\) KüM utasítás](#) a kormánytisztviselők, ügykezelők és munkavállalók tartós külszolgálatának egyes kérdéseiről
- [14/2010. \(XII. 14.\) KIM rendelet](#) a külföldi magyar intézetekről
- Külgazdasági és Külügyminisztérium [honlapja](#)
- Kovács Péter (2011): *Nemzetközi közjog*. Budapest, Osiris Kiadó
- Halász Iván (2010): *Diplomácia és diplomaták*. Budapest: Aula Kiadó
- Hargitai József (2008): *Nemzetközi jog a gyakorlatban*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó